

KERKnieuws

WEEKBLAD ONDER HOOFDREDACTIE VAN W. C. F. SCHEPS - Medewerker N. Scheps te Heerlen

Bij prof. dr Karl Barth op visite

De leeuw van Bazel — Ik heb de geesten wakker gemaakt — Twee thema's — Schilder en Berkouwer — Graag nog eens een keer naar Kampen — Alles komt terug zoals het geweest is — Wees een man en wordt geen Barthiaan.

De heer A. Dekker, wetenschappelijk medewerker aan de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen, werkt momenteel aan een dissertatie over Karl Barth. In verband daarmee vertoefde drs Dekker een paar weken in Bazel en heeft hij aan de grote meester een bezoek gebracht. In het gesprek liet de heer Dekker aan Barth het voorlichtingsboekje zien dat de Theologische Hogeschool elk jaar laat verschijnen. Daarin staat ook een foto van de grote dogmaticus. Hij vond die echter niet mooi en schonk zijn bezoeker een z.i. beter gelijkende foto voorzien van zijn handtekening. De heer Dekker is echter niet alleen met een portret van Barth naar Nederland gekomen maar ook met een interessant verhaal over zijn bezoek. Hij heeft het in „Trouw” verteld. Wij vonden het van dien aard, dat wij menen onze lezers een genoeg te doen met het hier over te nemen.

„Nee, nee, u hoeft uw hoofd niet te schudden om me een vals compliment te maken. Ik geener me dat ik hier als een ruïne voor u zit. Ik ben oud en moe maar anders.... Anders zou ik wel wat meer over die daar zeggen”. Karel Barth maakt een weggoeigbaar naar een stapeltje boeken op de uiterste punt van zijn bureau. Ik kan de titels niet lezen, maar in de loop van het gesprek blijken het een paar bultmannianen, Robinson en „diese Dame Sölle” te zijn.

„O, wat zou ik graag nog dertig jaar jonger zijn, u had me vroeger eens moeten meemaken. Wat zou ik disputeren. Maar nu ben ik oud, heel oud”. En hij gromt tegen het stapeltje. Langs mijn neus weg citeer ik: Maar nog altijd „freudvoll zum Streif”. „Ja, ja, nou en of, ja, ja, beslist”. Hij veert omhoog, strijkt de manen van zijn voorhoofd, bijt op zijn pijp en zet zijn bril recht. Daar is hij weer, of nog steeds: „de leeuw van Bazel”.

Wanneer je een dissertatie over Barth probeert te schrijven, blijkt al gauw dat er een wolk van elkaar tegensprekende theologische getuigen om hem hangt en zo ben ik dezer dagen naar Bazel getrokken om nu zelf maar eens te gaan kijken, mijn ideeën te toetsen en vooral om de mens Barth een keer mee te maken.

En dan het merkwaardige. Terwijl wij in Nederland niet beter weten of Barth is allang volkomen uitgeschakeld, blijkt dat in Bazel nogal mee te vallen. Het is bepaald nog niet iemand om in de verleden tijd over te schrijven. Na zijn tachtigste verjaardag is hij weer zeer actief, geeft elke zaterdagmiddag een werkcollege over de grondvragen van de dogmatiek, is direct bereid een kort persoonlijk gesprek te voeren en publiceert weer. Over een paar weken verschijnt er een boekje over het concilie, maar er staan dit jaar nog wel enkele grotere projecten op stapel. Alles wel onder het voorbehoud: „Als ik nog leef”. Daar zit je dan. In de al zo vaak beschreven studeerkamer met de portretten van Mozart en Calvijn. En tegenover me: Barth. Eindeloos oud. Maar in het gesprek zie je dat gewoon niet meer. Hij heeft een ontwapenende menselijkheid die de ontmoeting onvergetelijk maakt. En na een kwartier realiseer ik me ineens dat we eigenlijk als oude bekenden zitten „bij te praten”. Barth heeft kennelijk schik in het gesprek met één van de derde generatie na hem, lacht gul, stelt heel persoonlijke vragen en geniet als hij herinnerd wordt aan karakteristieke uitspraken van vroeger.

Wat is nu het geheim van deze man denk

ik terwijl hij een grote pijp in vlam gaat zetten. Heel simpel, hij is zichzelf en dwingt je daardoor hem niet te imiteren maar ook jezelf te zijn. Wat moet hij geglimlacht hebben bij veel loodzwane vertogen. Hij heeft niets opvallends behalve dit ene dat hij gewoon is. En daarin groots.

De pijp wil niet en ik mediteer nog even door. Is dit nu de man die bij ons zoveel verklaarde vijanden had en hier en daar nog heeft? Zouden ze wel eens met hem zo rond een tafel gezeten hebben, zo met een pijp? En wat zou hij op die teach-in over de dood-van-God hebben opgemerkt?

Ik lanceer een stel vragen in de richting van de rookwolk voor me. En Barth gaat er diep op in. Het gaat over zijn eigen theologie, maar hij behandelt je als zijn gelijke, schept geen distantie, is koninklijk, royaal in zijn lof, mild aanmoedigend in zijn kritiek.

„Ja, dat zit er inderdaad in, dat klopt. Maar ik kan dat nu allemaal niet meer uitwerken. Dat moet een andere generatie maar doen. Hou oud bent u eigenlijk? O, maar dan kunt u nog een leven lang theologie bedrijven. Wat prachtig!”

— Wat deed U op die leeftijd, professor? — Ik zou naar Göttingen gaan. Wat was dat toch een onvergetelijke, heerlijke tijd.”

— U hebt toen overigens ook eens aan Thurneysen geschreven: „O Eduard, Eduard, ik heb de geesten wakker gemaakt.”

„Ja, dat klopt, leuk, maar toch lag het anders dan nu. Het was toen eenvoudiger. Voor de generatie van jonge theologen nu is het veel moeilijker geworden.”

Behalve een stel anecdotes vlecht Barth steeds

weer twee thema's door het gesprek: de pneumatologie en de ontwikkelingen in Rome.

„Eerst komt de tijd waarin we over de leer van de Heilige Geest moeten gaan denken en de rest van het Credo behandelen. Pas daarna komt weer een generatie die de vragen van Schepping en werkelijkheid opnieuw zal opnemen. Maar ik was laatst in Rome....”

Dan volgt weer een van die schone verhalen: „Ik zou daar een vergadering van wel zestienhonderd prelaten bijwonen. Nou, ik wilde zo achter in de kerk in een bank schuiven, maar nee hoor. De hele vergadering ging staan en ik moest naar voren komen en daar op de eerste rij stond een stoel zo één als waar u nu in zit. Daar zat ik, och arme op één rij met de kardinalen, die grote mannen met die prachtige jassen aan en zo'n rood hoedje op hun hoofd. Karl Rahner hield een rede in zuiver latijn. O, daar zijn wij toch zulke barbaren in. Kennen de studenten van Kampen goed latijn, spreekt u het zelf? Ha, ha, je kunt er ook mee smokkelen door op het goede moment quodammodo te zeggen. Er is de laatste jaren veel veranderd bij de gereformeerden en de katholieken in Nederland. Weet u wat voor een pracht verhaal ik daar in Rome hoorde? In tegenstelling tot vroeger verandert tegenwoordig bij de Nederlandse katholieken alles, behalve brood en wijn.”

Hij wil uitvoerig over Kampen horen. „Ik ben er zelf in 1939 geweest. Weet u toevallig welke rede ik daar heb gehouden? (De soevereiniteit van het Woord Gods en de menselijke beslissing). Men heeft mij toen niet sympathiek behandeld. Er was ook één man. Schilder, in Amerika. Die heeft later.... bent u soms.... o dan zit u in de richting van Berkouwer. Wat zou ik graag nog eens voor een tweede keer naar Kampen gaan, maar ik kan nu bijna niet meer reizen. Ja, nu ik oud ben, ben ik mild geworden. U lacht. Nou ja, een beetje milder dan toch wel, heus.” Weer terug in de theologie valt de naam Bonhoeffer. Zijn gezicht betreft vooral als ik aankoers op het „openbaringspositivisme”. Daar is de leeuw weer. „Ach wat een onzin was dat toch. Openbaringspositivisme! Als ik met een beetje geluk in de hemel kom ga ik ook nog eens een hartig woordje met Bonhoeffer wisselen. Openbaringspositivisme!” Maar hij bedaart snel. „Weet u dat ik laatst

Adres van redactie en administratie:

Eindstede 32 - 's-Gravenhage
Postbus 8051 - Telef. (070)-664653
Giro 48560

★

Abonnementsprijs f 3.75 per kwartaal franco per post bij vooruitbetaling - Voor het buitenland f 4.75 per kwartaal

★

Advertentieprijs:

10 mm f 2.30, elke mm meer 22 cent - Bij contract korting

bij de paus geweest ben? Hoe hij was? O, een heel gewoon man, net zoals u en ik, een beetje bezorgd over alle beweging in de kerk. Ja, we moesten Frans spreken en zomaar zei de paus tegen mij, zonder dat ik erom gevraagd had, nee werkelijk ik had er helemaal niet eens op gezinspeeld: „Wat is het toch zwaar om de sleutels van Petrus te dragen!” En weet u wat ik heb geantwoord? Kan ik me voorstellen!”

Dan duiken we opnieuw in de theologie en midden in de theologia crucis gaat de telefoon op Barths bureau. Na afloop van 't gesprek vertelt hij omstandig wie het was, je hoort kennelijk ineens bij de familie. Zoon Christoph (al jaren hoogleraar Oude Testament in Djakarta) is met studieverlof in Bazel om daar een theologie van het Oude Testament in het Indonesisch te schrijven. „En dan leest hij elke avond zijn oude vader een stukje in vertaling voor.”

Nu belt de schoondochter met de vraag of ze de jongste van de vier kinderen even bij grootvader kan onderbrengen omdat ze in de stad wil gaan winkelen.

„Nee, lieve kind, dat gaat nu niet. Ik heb bezoek gekregen van een Hollander,.... nee.... die niet.... een jonge Hollander. Helemaal voor mij naar Bazel gekomen. O, we hebben een prachtig gesprek over de diepste grondvragen van de theologie. Nee, werkelijk ik kan de kleine Thomas nu niet bezig houden. Ja, wat mij betreft moet er wel een tafelkleed komen. Maar ik ga nu verder met deze nieuwe Thomas, die zal de zaak nog eens.... nou over een kwartiertje dan....”

We hebben bepaald niet alleen gelachen. Soms krijgt het gesprek een zeer directe geladenheid. We komen aan de eschatologie en, omdat daar onzekerheid over is, vraag ik dóór en herhaal de vraag uit het laatste gesprek tussen Barth en Bonhoeffer rondom 1941.

„Alles komt terug zoals het geweest is”, zegt Barth.

— Zoals het meer van Genève?

„Ja, zoals het meer van Genève”.

— Zoals u en ik hier bij elkaar zitten?

„Ja zeker, zoals u en ik, zoals wij, hier bij elkaar zitten, zo komt alles terug. Niets is vergeefs geweest.”

Bij het vertrek wordt Barth ernstig en heel persoonlijk, maar onder aan de trap als ik bijna de deur uit ben vonkt het weer en zijn pret-ogen vragen om tegenspel en een vrolijk afscheid.

Hij pruttelt over de foto.

„U hebt nu wel een foto meegekregen, maar u weet toch dat er staat: „Gij zult u geen gesneden beelden maken?”

— Zeker, professor, maar er staat bij: „Gij zult u voor die niet buigen”.

„Ha, ha, dat klopt, ja, Maar wat gaat u nu eigenlijk doen als u straks met die foto in Kampen komt?”

— Dan hang ik die op mijn boekenkast boven de plank waar de K.D. staat.

„Nou, nou, hm, hm. En wanneer er nu eens studenten op uw kamer komen en die foto zien, wat zegt u dan?”

— Dan herhaal ik wat u steeds tegen uw studenten in Bonn zei. Ik zal op de foto wijzen en zeggen: „Wees een man en wordt geen Barthiaan. Maar dát is hem.”

Hij lacht nog als de deur dicht gaat.”

Varia

WIE GEEN GELD HEEFT, MOET SLIM ZIJN.

Drie Schotten gingen in hun vakantie naar de kerk. Zoals gebruikelijk gaven zij een penny bij de kollekte. Tot hun grote schrik zagen ze dat er nóg een rondgang kwam. Bij het zien daarvan viel de middelste flauw: de twee anderen droegen hem de kerk uit.

NED. HERV. KERK

— **BEROEPEN** te Baarn (vac. J. v. Sliedregt) en te Garamen Iz. Kok, woonachtig te Zegveld; te Nieuw-Lekkerland J. Vroegindewij te Goudswaard; te St. Johannesga (Fr.) R. Holwerda te 's-Heerenhoek; te Wijk bij Heusden S. de Jong te Houten (U.); te Hendrik Ido Ambacht (vac. H. P. de Pree) (toez.) M. H. Geertsema te Westerhaar; te 's-Gravenhage (wijkgem. 15, Oranjekerk) D. C. v. Wijngaarden te Hoofddorp; te Schiedam (vac. C. v. d. Steen) (toez.) H. J. Groenewegen te Oosterland; door de Generale Synode als zendingspredikant op Zuid-Celebes H. A. v. Dop, kand. te Oegstgeest.

— **AANGENOMEN** naar Eibergen (vac. H. Gordeau) A. M. Kalkman te Oosterhout c.a. (Geld.); de benoeming tot bijstand in het pastoraat te Ouwkerk I. Faber a.s. emerituspredikant te Schoonoord; naar Leeuwarden-Huizum (5e pred. pl.) C. D. Israël te Velp; naar Gorssel (Toez.) E. Gramsbergen te Hontenisse; naar Wijk bij Duurstede J. v. 't Kruis te Baardwijk en Drunen; naar Nieuwveen J. Gebrad, kand. te Utrecht.

— **BEDANKT** voor Oud-Beijerland (vac. W. H. v. Kooten) C. Vos te Gouda; voor Ruurlo J. H. Bokhove te Neede (Geld.); voor Wadinxveen (vac. J. R. Cuperus) G. v. Estrik te Genemuiden; voor 's-Hertogenbosch (vac. K. A. Oskam) M. B. Blom te Hensbroek c.a.; voor Leiden (vac. J. Groot) J. Korpershoek te IJsselstein; voor Oude Tonge J. Bos te Lunteren; voor Vriescheloo W. Kruidenier te Nijveen; voor Lopik J. den Besten te Huizen (N.H.); voor Bennekom (vac. J. Ewoldt) (toez.) H. C. v. Itterzon te Rhoo; voor Heemse (2e pred. pl.) (toez.) P. C. 't Hooft te Kollumerzwaag; te Groot Ammers C. v. d. Bosch te Gorinchem; te Den Bommel (toez.) Joh. Kortleve te Klundert (N.B.); voor Enkhuizen (vac. H. A. Visser (toez.) Ph. J. Stoutjesdijk te Helendoorn; voor Aagtekerke, Giessen-Oudekerk, Nieuwendijk (N.B.) en voor Rijnsaterwoude J. Gebrad, kand. te Utrecht.

— **AFSCHEID EN INTREDE.** Kand. B. Martél te Zaandam is voornemens 2 april intrede te doen te Neede.

— **Prof. Dr A. J. BRONKHORST**, hoogleraar in de theologie aan de R.U. te Utrecht, is door de protestantse kerken gekozen als hun vertegenwoordiger in de Conciliëraad. Hij neemt zitting in de Raad van zeven, het orgaan dat het pastoraal concilie leidt en onder presidium staat van prof. dr A. G. M. van Melsen. Als plaatsvervanger van prof. Bronkhorst kozen de twaalf niet-R.K.-leden van het pastoraal concilie prof. dr L. J. van Holk, rem. em. hoogleraar te Leiden, die ook het Vaticaans concilie als waarnemer bijwoonde. De protestantse concilie-leden hebben in Utrecht een gesprek gevoerd met prof. dr H. Fiolet en prof. dr J. C. Groot. Kardinaal Alfrink en pater dr W. Gordijn, concilie-secretaris, waren mede tegenwoordig. De niet-R.K. kerken zullen deskundigen aanwijzen om hun stem in de vijftien studiecocommissies te laten horen. Half maart komen zij met een voordracht terzake. De oecumenische commissie komt zelf ook nog met subcommissies waarin eveneens protestantse vertegenwoordigers inspraak zullen ontvangen.

— **Ds J. C. P. VAN ERKEL** †. In de ouderdom van 78 jaar is te Emmen overleden ds J. C. P. v. Erkel, emeritus-predikant van de Ned. Herv. Kerk. De overledene werd 17 sept. 1888 te Leiden geboren. Hij werd kandidaat in Zuid-Holland en aanvaardde 14 maart 1915 het predikambt te Ten Boer. Ds van Erkel stond achtereenvolgens te Stitswerd, Noordhorn, Wessinge-Sauwerd, Musselkanaal en Kollumerzwaag, waar hij 1 april 1952 om ge-

zondheidsredenen met vervroegd emeritaat ging. Hij woonde vervolgens te Musselkanaal en daarna te Emmen. De overledene maakte o.m. deel uit van het classicaal bestuur van Winschoten. Hij werd te Musselkanaal begraven.

— **Ds W. A. SMIT** te Amsterdam kan om gezondheidsredenen opnieuw zijn arbeid niet hervatten.

— **AMSTELVEEN.** Na lang wikken en wegen tussen gemeenteleden, deskundigen en organist heeft men besloten, als tijdelijke voorziening, een elektrostatisch orgel te plaatsen. Dat met deze beslissing niet alle gemeenteleden gelukkig waren daar was men van overtuigd, echter op de charmante tegenspraak van één hunner had men niet gerekend, een tegenspraak in de vorm van een schenking, verdeeld over vier jaren, van totaal f 15.000,— „voor de bouw van een orgel in de Thomaskerk, ter vervanging van het tijdelijke instrument.”

— **APPELSCHA.** Het is nu een jaar geleden dat het kerkgebouw door brand grotendeels werd verwoest. In 1958 was het bedehuis nog gerestaureerd. De kosten hiervan bedroegen f 18.000,—. Na de brand heeft de gemeente in de nieuwe Geref. kerk een onderdak gevonden. Over het resultaat van de inzamelingsactie voor een nieuwe kerk, was men in het begin somber gestemd, maar na een gehouden gemeente-vergadering sloeg de stemming om. De kerkeraad deelde op deze avond mede, dat hij gezamenlijk goed was voor f 10.000,— waarop spontaan de gemeenteleden reageerden met een toezegging van f 30.000,—. Dit werd bijeen gebracht door honderd gezinnen. Later werd dit nog aangevuld met f 5000,—. Van de verzekeringsmaatschappij werd f 36.000,— voor het bedehuis en f 12.000,— voor restauratie van het orgel ontvangen. Met deze steun in de rug kon men de opbouw krachtig ter hand nemen. Het interieur van de kerk ondergaat een grondige verandering. Waren voorheen de banken in vleugelvorm geplaatst, thans worden deze aangevuld met stoelen, die in een rechte lijn zullen worden aangebracht. Een van de zij-ingangen zal komen te vervallen. Ook komt er een nieuw liturgisch centrum o.a. bestaande uit een avondmaalstafel. Wat het doopvont betreft gaan de gedachten van de bouwcommissie uit naar een handdoopvont aan de zijmuur. De dienstdoende ouderling zal dan bij een doopdienst het doopvont moeten aandragen. De verwarming zal uitgevoerd worden door middel van c.v. gestookt met aardgas. Voorts zal er vloerverwarming aangebracht worden, waarover een dun laagje beton en plafourtegels voor vloerbedekking. Een ringleiding zal worden aangelegd voor de slechthorenden. Naast het kerkgebouw komt een geheel nieuwe consistorie, met een ruime zaal voor plm. 80 à 100 personen. Men hoopt medio mei het nieuwe bedehuis met consistorie in gebruik te kunnen nemen.

— **BRANDWIJK.** In veler tegenwoordigheid heeft de heer J. de Ruiter, oud-president-kerkvoogd de eerste steen gelegd voor de nieuwe pastorie. Het woord werd ook gevoerd door de heren ds J. v. Rennes, pastor-loci, J. v. d. Laan, architect, en A. S. Mourik, president-kerkvoogd.

— **LEEUWARDEN.** De Grote- of Jacobijnerkerk is dringend aan een behoorlijke restauratie toe. Over het algemeen ziet het gebouw er zeer onooglijk uit. Dit als gevolg van het aanbrengen van cementpleisterwerk, waardoor, wat er nog over was aan kleur en historische aanduidingen verloren is gegaan. Door de talrijke verbouwingen en reparaties zijn onder meer verschillende profileringen geheel weggekapt of door een cement-